

**ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือน
ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก**

**Factors Affecting Household Solid Waste Reduction Behaviors in
Local Administrative Organizations without
Solid Waste Management System in Phitsanulok**

ศราวุฒิ ทับผดุง^{1*} และ จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ²

Sarawut Thabpadung^{1*} and Chakkraphan Phetphum²

นิสิตหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร^{1*}, คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร²
Master of Public Health, Naresuan University^{1*}, Faculty of Public Health Naresuan University²

(Received: March 17, 2021; Revised: September 18, 2022; Accepted: October 4, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่างคือผู้ที่ทำหน้าที่จัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน จำนวน 411 ครัวเรือน โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย KR-20 เท่ากับ .72 ส่วนแบบสอบถามทัศนคติที่ดี แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย การได้รับข่าวสาร การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช เท่ากับ .70, .76, .72, .90 และ .72 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลวิจัยพบว่า

กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง ($M=3.89, SD=0.59$) และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวนทั้งสิ้น 6 ตัวแปร ได้แก่ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม ($\beta=0.280$) ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย ($\beta=0.246$) แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย ($\beta=0.220$) ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย ($\beta=0.180$) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ($\beta=0.101$) และการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า ($\beta=0.082$) โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย ได้ร้อยละ 40.00

จากข้อค้นพบดังกล่าวองค์การบริหารส่วนตำบลควรเพิ่มบทบาทในการสนับสนุนทางสังคม เสริมสร้างแรงจูงใจ และปรับกลยุทธ์การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนตั้งแต่ระดับครัวเรือน เพื่อให้มีการลดปริมาณขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง โดยบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่

คำสำคัญ: พฤติกรรม, ขยะมูลฝอยครัวเรือน, องค์การบริหารส่วนตำบล

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: sarawut_sann@hotmail.co.th เบอร์โทรศัพท์ 082-8820268)

Abstract

This cross-sectional research aimed to describe solid waste reduction behaviors and to identify factors affecting household solid waste reduction behaviors in subdistrict administrative organizations without a solid waste management system in the Mueang district of Phitsanulok province. The sample consisted of 411 households, selected by stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire with KR-20 reliability yielding 0.72. The reliability of the questionnaire for attitude, motivation, information receiving, social support, and behavior were 0.70, 0.76, 0.72, 0.90, and 0.72, respectively. The data were analyzed by descriptive statistics by frequency, percentage, mean, standard deviation, and also stepwise multiple regression.

The results showed that solid waste reduction behaviors were at a high level ($M=3.89$, $SD=0.59$). Factors affecting household solid waste reduction behaviors were: social support ($\beta=0.280$), positive attitude of solid waste reduction behavior ($\beta=0.246$), motivation of solid waste reduction ($\beta=0.220$), knowledge of solid waste reduction ($\beta=0.180$), number of household members ($\beta=0.101$) and service of the recycling shop ($\beta=0.082$) with overall prediction power of 40.00 percent at $p < 0.05$.

Subdistrict administrative organizations should increase social support and motivation for community solid waste reduction, and adjust their strategies for enhancing knowledge and understanding of solid waste reduction from the household source.

Keywords: Behaviors, Household Solid Waste, Local Administrative Organizations

บทนำ

ปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้น จากการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจและการขยายตัวของประชากร ร่วมกับมีความต้องการบริโภคสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น โดยคาดการณ์ว่าในปี ค.ศ. 2050 โลกจะมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นถึง 3,400 ล้านตัน ซึ่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแปซิฟิกเป็นภูมิภาคที่มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นมากที่สุดในโลก และประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นมากที่สุดเป็นลำดับที่ 14 ของภูมิภาค (World Bank, 2018)

ขยะมูลฝอย (Solid Waste) หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร แก้ว วัสดุสัตว์ ขากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น แบ่งออกได้ 4 ประเภท ได้แก่ ขยะมูลฝอยทั่วไป ขยะมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ ขยะมูลฝอยอันตราย และขยะมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน ทั้งนี้ ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชนส่วนใหญ่เป็นขยะมูลฝอยอันตราย (Pollution Control Department, 2009)

ในปี พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 27.80 ล้านตัน โดยเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 1.15 และ 1.57 ตามลำดับ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่มีขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง เพียงร้อยละ 73.80 (Pollution Control Department, 2019) โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการขับเคลื่อนการดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอย และของเสียอันตรายให้เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ (Pollution Control Department, 2016) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายพื้นที่ที่ยังไม่มีการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยเพื่อส่งไปกำจัดอย่างถูกต้อง ส่วนใหญ่มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในระดับหมู่บ้าน หรือชุมชน และสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่สามารถดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยได้อย่างถูกต้อง (Pollution Control Department, 2019)

ปัญหาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่ขาดประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับองค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ และขาดองค์ความรู้ที่เหมาะสม จึงทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลบางแห่งไม่สามารถบริหารจัดการขยะมูลฝอยได้ครบวงจร ตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ ทำให้ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยต้องแบกรับภาระในการจัดการขยะมูลฝอยด้วยตนเอง (Pollution Control Department, 2018) จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยปล่อยให้ประชาชนต้องแบกรับภาระในการจัดการขยะมูลฝอยด้วยตนเอง ส่วนใหญ่มีการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง เช่น เผาทำลายกลางแจ้ง นำไปกองทิ้งในพื้นที่สาธารณะ และลักลอบทิ้งลงแหล่งน้ำส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน พื้นที่การเกษตรเสื่อมโทรมไม่สามารถปลูกพืชได้ เกิดความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นเหตุทำให้เกิดปัญหาการร้องเรียน (Uchupaj, 2018)

จังหวัดพิษณุโลก เป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีวิกฤตปัญหาด้านขยะมูลฝอยตกค้างปริมาณมาก โดยแต่ละปีมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นกว่า 327,000 ตัน ในขณะที่มีขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเพียงร้อยละ 57.37 ทำให้ขยะมูลฝอยส่วนหนึ่งตกค้างอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ (Pollution Control Department, 2018) โดยจังหวัดพิษณุโลกมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพียง 33 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 32.35 เท่านั้นที่สามารถบริหารจัดการขยะมูลฝอยได้ครบวงจรตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง (Phitsanulok Provincial Office for Local Administration, 2018)

อำเภอเมืองพิษณุโลก เป็นอำเภอหนึ่งที่มีปัญหาด้านขยะมูลฝอยตกค้าง ส่วนใหญ่ขยะมูลฝอยทั่วไป โดยในปี พ.ศ. 2561 ปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 85,464.93 ตันต่อปี แม้ว่าจะลดลงจากปี พ.ศ. 2560 ในขณะที่ขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ร้อยละ 70.66 แต่ปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งตกค้างอยู่ในพื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ถึง 11,990.76 ตัน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลจี่งวาม องค์การบริหารส่วนตำบลจอมทอง องค์การบริหารส่วนตำบลดอนทอง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป่า องค์การบริหารส่วนตำบลปากโทก องค์การบริหารส่วนตำบลมะขามสูง องค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำคู้ และองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย จึงควรมีวิธีการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสม เพื่อลดปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างในพื้นที่ (Phitsanulok Provincial Office for Local Administration, 2018)

หลักการ 5Rs ซึ่งเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน และจากการทบทวนงานวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่าการปฏิบัติตามหลักการ 5Rs ประกอบด้วย การลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น การนำขยะมูลฝอยเศษวัสดุมาใช้ใหม่ การซ่อมหรือแก้ไข การหมุนเวียนนำขยะกลับมาใช้ใหม่ และการหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก โดยนำหลักการดังกล่าวไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างและเก็บข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยจากครัวเรือนก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ พบว่า ปริมาณขยะมูลฝอยจากครัวเรือนลดลงภายหลังเข้าร่วมโครงการ (Tungprutyakul, Sripuna, & Nasa-arn, 2016; Buntho, 2016) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยประยุกต์ใช้ PRECEDE Model มาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยร่วมกับการสังเคราะห์ตัวแปรอิสระจากงานวิจัยที่ผ่านมา ซึ่งข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยและช่วยให้การจัดการขยะมูลฝอยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ลดปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างในพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่ระดับครัวเรือน เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์ต่อไป

วัตถุประสงค์วิจัย

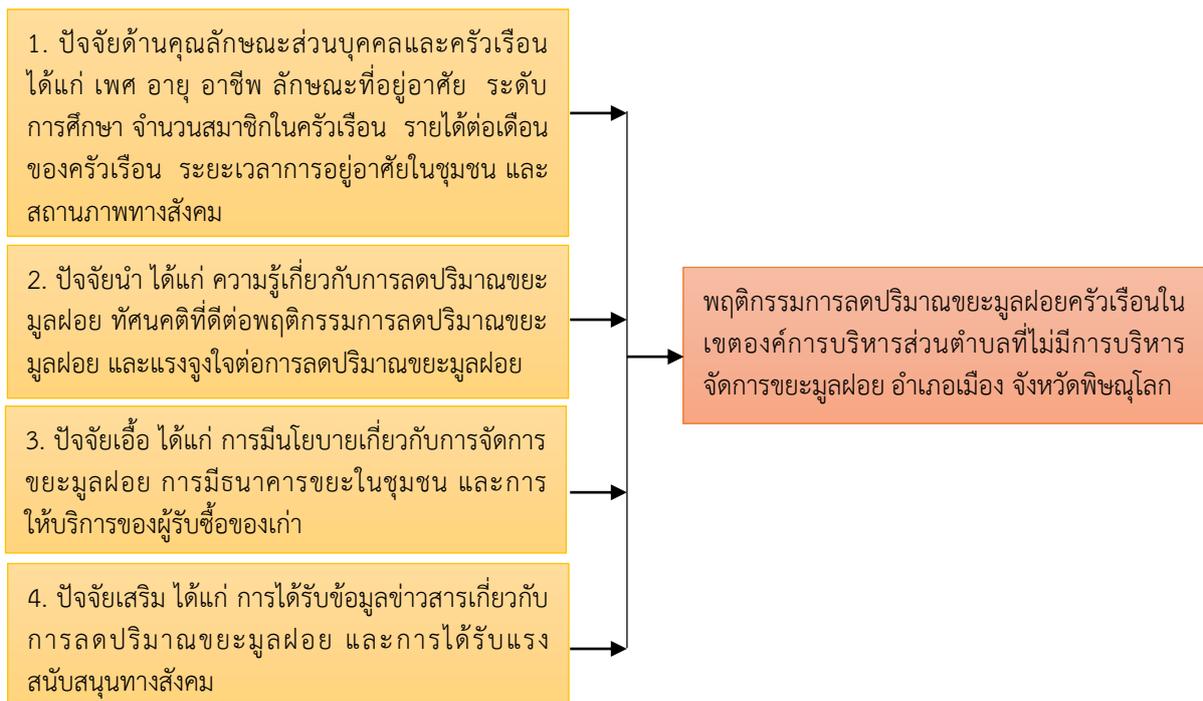
1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ PRECEDE Model ซึ่งเชื่อว่าปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยโดยอ้างอิงตามหลักการ 5Rs ประกอบด้วยปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม (Green and Krueter, 1991) มาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยร่วมกับการสังเคราะห์ตัวแปรอิสระจากการทบทวนวรรณกรรม โดยกำหนดตัวแปรอิสระ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน ได้แก่ เพศ (Sutthiphapa, Yuenyong, & Ukham, 2016) อายุ (Nateewattana, & Tienthavorn, 2017) อาชีพ (Nateewattana, & Tienthavorn, 2017) ลักษณะที่อยู่อาศัย (Sangyangyai, Lormphongs, & Kijpredarborisuthi, 2017) ระดับการศึกษา (Nateewattana, & Tienthavorn, 2017) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (Boonjun, & Phetphum, 2018; Sangyangyai, Lormphongs, & Kijpredarborisuthi, 2017) รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน (Nateewattana, & Tienthavorn, 2017) ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน (Supipetch, 2013) และสถานภาพทางสังคม (Boonjun, & Phetphum, 2018)
2. ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย (Nateewattana, & Tienthavorn, 2017; Ali, & Siong, 2016) ทักษะคิดที่ดีต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย (Boonjun, & Phetphum, 2018; Nateewattana, & Tienthavorn, 2017) และแรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย (Sutthiphapa, Yuenyong, & Ukham, 2016)
3. ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย (Dhokhikah, Trihadiningrum, & Sunaryo, 2015) การมีธนาคารขยะในชุมชน (Dhokhikah, Trihadiningrum, & Sunaryo, 2015) และการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า (Boonjun, & Phetphum, 2018)
4. ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย (Nateewattana, & Tienthavorn, 2017) และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม (Boonjun, & Phetphum, 2018; Sangyangyai, Lormphongs, & Kijpredarborisuthi, 2017) จากนั้นนำมาเขียนกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงทิศทางของงานวิจัย ดังแสดงภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional survey research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ คริวเรือนที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 8 ตำบล ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลจี่งงาม องค์การบริหารส่วนตำบลจอมทอง องค์การบริหารส่วนตำบลดอนทอง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป่า องค์การบริหารส่วนตำบลปากโทก องค์การบริหารส่วนตำบลมะขามสูง องค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำคู้ และองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก จำนวน 12,646 คริวเรือน กำหนดเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria) กำหนดคุณสมบัติ คือ 1) เป็นผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยในคริวเรือน ได้แก่ หัวหน้าคริวเรือนหรือแม่บ้าน 2) สมารถเข้าร่วมการวิจัย สำหรับเกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) กำหนดคุณสมบัติ คือ 1) เป็นผู้ที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้

กลุ่มตัวอย่าง คือ คริวเรือนที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 8 ตำบล จำนวน 411 คริวเรือน จากสูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรในกรณีทราบจำนวนของประชากรที่แน่นอน (Wayne, 1995) โดยอ้างอิงจากงานวิจัยของ Sangyangyai, Lormphongs, & Kijpredarborisuthi (2017) และเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10 เพื่อป้องกันอัตราการไม่ตอบกลับและการตอบกลับไม่สมบูรณ์ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยแบ่งออกเป็น 8 ชั้น ภูมิตามจำนวนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย และคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบลตามสัดส่วนประชากร จากนั้นสุ่มเลือกตัวอย่างแบบมีระบบ เพื่อสุ่มหาตัวแทนคริวเรือนในแต่ละตำบล ได้แก่ ตำบลจี่งงาม จำนวน 27 คริวเรือน ตำบลจอมทอง จำนวน 33 คริวเรือน ตำบลดอนทอง จำนวน 116 คริวเรือน ตำบลบ้านป่า จำนวน 44 คริวเรือน ตำบลปากโทก จำนวน 45 คริวเรือน ตำบลมะขามสูง จำนวน 51 คริวเรือน ตำบลวังน้ำคู้ จำนวน 30 คริวเรือน และตำบลวัดพริก จำนวน 65 คริวเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม แบ่งออกเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย

1. ด้านปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลและคริวเรือน มีทั้งหมด 9 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา ลักษณะที่อยู่อาศัย และสถานภาพทางสังคม โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Check List) ในส่วนของอายุ จำนวนสมาชิกในคริวเรือน รายได้ต่อเดือนของคริวเรือน และระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน ใช้แบบเติมคำตอบสั้น (Short Answer)

2. ด้านปัจจัยนำ มีทั้งหมด 24 ข้อ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย จำนวน 7 ข้อ โดยใช้แบบมีตัวเลือกให้ตอบใช่ ไม่ใช่ หรือไม่ทราบ จัดระดับโดยอ้างอิงจากการประเมินแบบอิงเกณฑ์ของบลูม (Bloom, 1971) แบบสอบถามทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย จำนวน 10 ข้อ และแบบสอบถามแรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย จำนวน 7 ข้อ ใช้แบบมาตราวัดของลิเคิร์ต (Likert scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จัดระดับโดยอ้างอิงจากการประเมินแบบอิงเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977)

3. ด้านปัจจัยเอื้อ มีทั้งหมด 3 ข้อ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 1 ข้อ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีธนาคารขยะในชุมชน จำนวน 1 ข้อ และแบบสอบถามเกี่ยวกับการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า จำนวน 1 ข้อ โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Check list) ให้เลือกตอบมี ไม่มี หรือไม่ทราบ

4. ด้านปัจจัยเสริม มีทั้งหมด 22 ข้อ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย จำนวน 7 ข้อ และแบบสอบถามการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม จำนวน 15 ข้อ โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ เป็นประจำ บ่อยครั้ง บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง และไม่เคยเลย จัดระดับโดยอ้างอิงจากการประเมินแบบอิงเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977)

5. ด้านพฤติกรรมการณ์ลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือน มีทั้งหมด 13 ข้อ โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ เป็นประจำ บ่อยครั้ง บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง และไม่เคยปฏิบัติ จัดระดับโดยอ้างอิงจากการประเมินแบบอิงเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยทำการออกแบบเครื่องมือและนำเครื่องมือไปหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC ระหว่าง .67 – 1.00 จากนั้นจึงนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้มีความถูกต้อง ชัดเจนและความเหมาะสมจากนั้นนำไปทดลองสอบถามกับครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวังพิรุณ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ครัวเรือน โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย ใช้วิธีการของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder, & Richardson, 1937) ได้ค่าความเชื่อมั่น .72 แบบสอบถามทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการณ์ลดปริมาณขยะมูลฝอย แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการณ์ลดปริมาณขยะมูลฝอยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach, 1970) ได้ค่าความเชื่อมั่น .70, .76, .72, .90 และ .72 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำหนังสือขออนุญาตเข้าพื้นที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 8 แห่ง จากนั้นเข้าพบกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถปฏิเสธการให้ข้อมูลได้ตามความต้องการ รวมถึงออกจากกรวิจัย สามารถกระทำได้ตามตลอดเวลา ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์และความเรียบร้อยของแบบสอบถาม พบว่า มีแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับและมีความสมบูรณ์ จำนวน 404 ครัวเรือน จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 411 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 98.29 ถือว่ามีอัตราการตอบกลับอยู่ในระดับดีมาก (Babbie, 1998)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ใช้ในการพรรณนาปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน ปัจจัยนำเข้า ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และพฤติกรรมการณ์ลดปริมาณขยะมูลฝอย

2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการณ์ลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยผ่านการตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้น (Vanichbuncha, & Vanichbuncha, 2017) ดังนี้

2.1 ค่าความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติ โดยพิจารณาจากภาพผลการพล็อตกราฟ Normal P-P Plot of Standardized Residual พบว่า มีแนวโน้มเป็นเส้นตรง จึงสรุปว่า ค่าความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติ

2.2 ค่าความความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนคงที่ (Homoscedasticity) โดยพิจารณาจากภาพกราฟการกระจาย Scatterplot ระหว่างค่า Regression Standardized Residual กับค่า Regression Standardized Predictive Value พบว่า มีการกระจายอยู่รอบ ๆ ศูนย์ จึงสรุปว่า ค่าความความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนคงที่

2.3 ค่าความคลาดเคลื่อนต้องเป็นอิสระต่อกันไม่มีความสัมพันธ์ภายในตนเอง (Autocorrelation) โดยพิจารณาจากค่า Durbin-Watson พบว่า มีค่าเท่ากับ 1.697 (เกณฑ์คือ ต้องมีค่าระหว่าง 1.5-2.5) จึงสรุปว่า ค่าความคลาดเคลื่อนต้องเป็นอิสระต่อกัน

2.4 ค่าเฉลี่ยของค่าความคลาดเคลื่อน เท่ากับ 0 ($E(e)=0$) โดยพิจารณาจากการทดสอบ One-Sample Test พบว่า ค่า $p\text{-value}=1.000$ ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 จึงสรุปว่า ค่าเฉลี่ยของค่าความคลาดเคลื่อน ไม่ต่างจาก 0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.04

2.5 ตัวแปรต้นต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) โดยพิจารณาจากค่า Tolerance พบว่า มีค่าตั้งแต่ 0.711 ถึง 0.992 (เกณฑ์คือ ต้องมากกว่า 0.2) และ ค่า VIF (Variance Inflation Factor) มีค่าตั้งแต่ 1.008 ถึง 1.407 (เกณฑ์คือ ต้องน้อยกว่า 10) จึงสรุปว่า ตัวแปรต้นไม่มีความสัมพันธ์กันเอง

จริยธรรมวิจัย

การวิจัยนี้ได้รับการอนุมัติด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากมหาวิทยาลัยนเรศวร เอกสารรับรอง IRB No.0810/62 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2562

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 69.30 มีอายุระหว่าง 20-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.70 ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 32.20 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 49.20 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 51.20 อยู่อาศัยในบ้านเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 96.80 มีรายได้ต่อเดือนของครัวเรือนต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำของจังหวัดพิษณุโลกหรือ 9,600 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 55.00 มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 31-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.10 และไม่มีตำแหน่งทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 70.30

2. ระดับตัวแปรที่ศึกษา

ตาราง 1 จำนวน ร้อยละครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม (n=404)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ปัจจัยนำ		
ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย		
สูง (6 – 7 คะแนน)	331	81.93
ปานกลาง (5 คะแนน)	39	9.65
ต่ำ (0 – 4 คะแนน)	34	8.42
<i>M=6.10 คะแนน, SD=0.99, Min=2.00, Max=7.00</i>		
ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย		
สูง (3.68 – 5.00 คะแนน)	295	73.02
ปานกลาง (2.33 – 3.67 คะแนน)	109	26.98
ต่ำ (1.00 – 2.32 คะแนน)	0	0
<i>M=3.95 คะแนน, SD=0.47, Min=2.80, Max=5.00</i>		
แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย		
สูง (3.68 – 5.00 คะแนน)	310	76.73
ปานกลาง (2.33 – 3.67 คะแนน)	94	23.27
ต่ำ (1.00 – 2.32 คะแนน)	0	0
<i>M=3.96 คะแนน, SD=0.49, Min=2.43, Max=5.00</i>		
การมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย		
มีนโยบาย	290	71.78
ไม่มีนโยบาย	114	28.22
การมีธนาคารขยะในชุมชน		
มี	75	18.56
ไม่มี	329	81.44

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
การให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า		
มี	338	83.66
ไม่มี	66	16.34
ปัจจัยเสริม		
การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย		
สูง (3.68-5.00 คะแนน)	120	29.70
ปานกลาง (2.33-3.67 คะแนน)	235	58.17
ต่ำ (1.00-2.32 คะแนน)	49	12.13
<i>M=3.22</i> คะแนน, <i>SD=0.78</i> , <i>Min=1.14</i> , <i>Max=5.00</i>		
การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม		
สูง (3.68-5.00 คะแนน)	136	33.66
ปานกลาง (2.33-3.67 คะแนน)	221	54.70
ต่ำ (1.00-2.32 คะแนน)	47	11.64
<i>M=3.30</i> คะแนน, <i>SD=0.80</i> , <i>Min=1.20</i> , <i>Max=5.00</i>		

จากตาราง 1 พบว่า ในภาพรวมครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 81.93 ทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 73.02 แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 76.73 อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย คิดเป็นร้อยละ 71.78 อาศัยอยู่ในชุมชนที่ไม่มีการจัดตั้งธนาคารขยะ คิดเป็นร้อยละ 81.44 อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า คิดเป็นร้อยละ 83.66 การรับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 58.17 และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 54.70

ตาราง 2 จำนวน ร้อยละครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย (n=404)

พฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
สูง (3.68-5.00 คะแนน)	279	69.06
ปานกลาง (2.33-3.67 คะแนน)	123	30.45
ต่ำ (1.00-2.32 คะแนน)	2	0.49
<i>M=3.89</i> คะแนน, <i>SD=0.59</i> , <i>Min=2.00</i> , <i>Max=5.00</i>		

จากตาราง 2 พบว่า ในภาพรวมครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 69.06 (*M=3.89*, *SD=0.59*) โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง โดยกลุ่มตัวอย่างมีการหมุนเวียนนำขยะกลับมาใช้ใหม่มากที่สุด และมีการซ่อมหรือแก้ไขน้อยที่สุด

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ปัจจัย	b	Beta	t	95% CI	p
แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย	0.266	0.220	4.780	0.157 - 0.376	<0.001
ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย	0.308	0.246	4.732	0.202 - 0.413	<0.001
การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม	0.206	0.280	6.405	0.413 - 0.269	<0.001
ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย	0.107	0.180	4.220	0.057 - 0.157	<0.001
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	0.119	0.101	2.587	0.029 - 0.210	0.010
การให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า	0.130	0.082	2.052	0.005 - 0.255	0.041

Constant = 0.001, R² = 0.400, Adjusted R² = 0.391

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า (p -value < 0.001, < 0.001, < 0.001, < 0.001, 0.010 และ 0.041 โดยตัวแปรการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสูงที่สุด ($Beta = 0.280$) รองลงมาคือ ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย ($Beta = 0.246$) และแรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย ($Beta = 0.220$) ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้งหมดสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย ได้ร้อยละ 40.00 และสามารถสร้างสมการทำนายพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ได้ดังนี้

พฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย = 0.001 + 0.266 (แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย) + 0.308 (ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย) + 0.206 (การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม) + 0.107 (ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย) + 0.119 (จำนวนสมาชิกในครัวเรือน) + 0.130 (การให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า)

ส่วนตัวแปรที่ไม่มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน ลักษณะที่อยู่อาศัย สถานภาพทางสังคม การมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย การมีธนาคารขยะในชุมชน และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย

อภิปรายผล

การศึกษานี้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ PRECEDE Model ในขั้นที่ 3 การประเมินด้านการศึกษาและนิเวศวิทยา ประกอบด้วยปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม มาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวมประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ประกอบด้วยปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย และแรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม และปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จึงสอดคล้องกับทฤษฎี PRECEDE Model (Green & Krueger, 1991)

1. พฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย

พฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับสูง ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Sangyangyai, Lormphongs, & Kijpredarborisuthi (2017) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมลดขยะครัวเรือนอยู่ในระดับน้อยเนื่องจากตัวแปรสำคัญ

ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยมากที่สุดจากการศึกษาในครั้งนี้ คือ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมในภาพรวมสูงกว่าในการศึกษาที่ผู้วิจัยนำมาอ้างอิงข้างต้น รวมไปถึงความแตกต่างของบริบทของพื้นที่ ทั้งนี้ แม้ว่าพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง แต่ในชุมชนยังประสบปัญหาขยะมูลฝอยตกค้าง เนื่องจากการแก้ไขปัญหาต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงยังไม่สามารถบริหารจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพ สืบเนื่องจากข้อจำกัดต่าง ๆ ตามบริบทของแต่ละพื้นที่

2. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย

ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย โดยในภาพรวมความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง เนื่องจากในปัจจุบันการแก้ไขขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ ส่งผลให้ประชาชนมีโอกาสได้รับข้อมูลความรู้ได้ง่ายและรวดเร็วมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Nateewattana, & Tienthavorn (2017) ที่พบว่า ความรู้ในเรื่องการลดการใช้ การใช้ซ้ำ การปฏิเสธไม่ใช้ การซ่อมแซม ส่งผลต่อพฤติกรรมลดขยะ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Ali, & Siong (2016) ที่พบว่า ความรู้มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย

ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย โดยในภาพรวมมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีความรู้และมีแรงจูงใจอยู่ในระดับสูง รวมถึงมีการได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ตลอดจนได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสมาชิกในครัวเรือน ดังนั้นหากมีทัศนคติที่ดีก็ย่อมส่งผลให้มีพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ดีด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ Boonjun, & Phetphum (2018) ที่พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมีผลต่อพฤติกรรมคัดแยกขยะของแม่บ้าน และสอดคล้องกับการศึกษาของ Nateewattana, & Tienthavorn (2017) ที่พบว่า ทัศนคติ ส่งผลต่อพฤติกรรมลดขยะ

แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย โดยในภาพรวมมีแรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง เนื่องจากในสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ส่งผลให้ประชาชนต้องการรายได้เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน ดังนั้นแรงจูงใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน มีส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้มีพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ดีด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ Sutthiphapa, Yuenyong, & Ukham (2016) ที่พบว่า แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลดปริมาณขยะ

การให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย โดยในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า เนื่องจากการมารับซื้อของเก่าที่บ้านโดยผู้รับซื้อของเก่าในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งรถกระบะและชาเล้ง มีส่วนช่วยให้แต่ละครัวเรือนที่มีการคัดแยกขยะนำขยะมูลฝอย ได้แก่ ขวดพลาสติก ขวดแก้ว ก่องกระดาษ รวมถึงซากเครื่องใช้ไฟฟ้าไปขายให้ร้านรับซื้อของเก่า ก่อให้เกิดรายได้ในครัวเรือนและช่วยลดปัญหาจากการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Boonjun, & Phetphum (2018) ที่พบว่า การมีผู้รับซื้อของเก่า (ชาเล้ง) ไม่มีผลต่อพฤติกรรมคัดแยกขยะของแม่บ้าน

การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย โดยในภาพรวมการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง และในการศึกษานี้พบว่า การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุด เนื่องจากมีอำนาจในการทำนายพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยสูงที่สุด แม้ว่าจะได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากองค์การบริหารส่วนตำบลค่อนข้างน้อย แต่สมาชิกในครัวเรือนมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนทางสังคม ยืนยันได้จากกลุ่มตัวอย่างได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด ส่งผลให้มีพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Boonjun, & Phetphum (2018) ที่พบว่า การได้รับคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัว และเพื่อนบ้าน ส่งผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะของแม่บ้าน และสอดคล้องกับการศึกษาของ Sangyangyai, Lormphongs, & Kijpredarborisuthi (2017) ที่พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย เนื่องจากสมาชิกในครัวเรือนคือบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด ซึ่งมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ตลอดจนให้กำลังใจ เป็นแรงผลักดันให้มีพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ดีด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ Boonjun, & Phetphum (2018) ที่พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนส่งผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Sangyangyai, Lormphongs, & Kijpredarborisuthi (2017) ที่พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะครัวเรือน

การนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าแรงสนับสนุนทางสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยในการศึกษานี้กลุ่มตัวอย่างได้รับแรงจูงใจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่ได้รับแรงสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว แต่การสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลยังมีค่อนข้างน้อย ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบล ควรเพิ่มบทบาทในการเข้าไปสนับสนุนให้ครัวเรือนสามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือนตั้งแต่ต้นทาง รวมถึงเสริมสร้างแรงจูงใจโดยเฉพาะในเรื่องของการสร้างรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือนจากการลดปริมาณขยะมูลฝอย เช่น การให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากขยะ เป็นต้น อีกทั้งควรมีการปรับกลยุทธ์ในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจโดยให้สมาชิกในครัวเรือนเข้ามามีบทบาทในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำผลการศึกษาในครั้งนี้ ไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยทำการศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)

References

- Ali, N. E. H., & Siong, H. C. (2016). *Social Factors Influencing Household Solid Waste Minimisation*. MATEC Web of Conferences 66.
- Babbie, E. (1998). *Survey research methods*. California: Wadsworth Publishing Company. Best, J. W. (1977). *Research in education*. New Jersey: Prentice Hall.
- Bloom, B. (1971). *Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. New York: McGraw-Hill
- Boonjun, S., & Phetphum, C. (2018). Factors Affecting Behavior in Solid Waste Separation among Housewives in Bung Phra Sub district, Muang District, Phitsanulok province. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*, 12(1), 180-190. (in Thai)
- Buntho, S. (2016). *Effectiveness of Community Waste Management Using 5 Rs. Program: A Case Study of Thung Sai Sub-district, Kamphaeng Phet Province*. Master of Public Health, Naresuan University. (in Thai).
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Dhokhikah, Y., Trihadiningrum, Y. & Sunaryo, S. (2015). *Community Participation in Household Solid Waste Reduction in Surabaya, Indonesia*. Resources, Conservation and Recycling, 153-162.
- Green, L. W., & Kreuter, M. W. (1991). *Health Promotion Planning: An Educational and Environmental Approach*: C.A: Mayfield Publishing.

- Kuder, G. F., & Richardson, M. W. (1937). The Theory of the Estimation of Test Reliability. *The Psychometric Society*, 2(3), 151-160.
- Nateewattana, J., & Tienthavorn, V. (2017). Knowledge and Attitude to Waste Reduction Behavior of Mae Ka Community, Muang District, Phayao Province. *Thai Science and Technology Journal*, 25(2), 316-330. (in Thai)
- Phitsanulok Provincial Office for Local Administration. (2018). *Solid Waste Management of Phitsanulok of Local Government Organization*. (in Thai)
- Pollution Control Department. (2009). *Guidelines of Solid Waste Reduction and Utilization*. (in Thai)
- Pollution Control Department. (2016). *Thailand Solid Waste Management Master Plan (2016 – 2021)*. (in Thai)
- Pollution Control Department. (2018). *Thailand State of Pollution Report 2018*. (in Thai)
- Pollution Control Department. (2019). *Thailand State of Pollution Report 2019*. (in Thai)
- Sangyangyai, W., Lormphongs, S. & Kijpredarborisuthi, B. (2017). Factors Affecting Household Waste Reduction Behavior of People in a Municipality, Samutprakarn Province. *The Public Health Journal of Burapha University*, 12(1), 76-87. (in Thai)
- Supipetch, T. (2013). Solid Waste Reduction Behavior of the Housewives in the Military Flats of the First Anti-Aircraft Artillery Regiment, Laksi, Bangkok. *Academic Services Journal*, 24(1), 84-94. (in Thai)
- Sutthiphapa, N., Yuenyong, J., & Ukham, P. (2016). The Factors That Affecting the Behavior of Reducing by Undergraduate of Science Faculty, Ubon Ratchathani Rajabhat University. *Journal of Industrial Technology Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 6(2), 32-50. (in Thai)
- Tungprutyakul, A., Sripuna, S., & Nasa-arn, S. (2016). Effect Of Using The Model Of Whole Cycle Participatory Solid Waste Management Of The Communities in Somdet Municipality, Kalasin Province. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 6(3), 123-137. (in Thai)
- Uchupaj, V. (2018). *Knowledge and Behavior of People in Waste Management and Quality of Waste Management Service of Laoyao Sub-District Administrative Organization, Ban Hong District, Lamphun Province*. Master of Public Health, Chiang Mai Rajabhat University. (in Thai).
- Vanichbuncha, K., & Vanichbuncha, T. (2017). *SPSS for Window*. Bangkok: Rongphim Samlada. (in Thai)
- Wayne W., D. (1995). *Biostatisticss A Foundation of Analysis in the Health Sciences (6th ed)*. John Wiley & Sons, Inc.
- World Bank. (2018). *What a Waste 2.0: A Global Snapshot of Solid Waste Management to 2050*.